

**KVALITA
ŽIVOTA**

života jsou jen v omezené míře přenositelné do jiného prostředí. měření kvality života je jednou z forem vyhodnocování zpětných vazeb, které nadace má, s tím, že si cíleně doplňuje tyto informace a vytváří si tak vlastní monitorovací systém, do kterého zapojuje mladí lidi, dobrovolníky, svoje granties atd.

Pro potřeby komunitních nadací není třeba vytvářet nějaký komplexní a sofistikovaný systém měření kvality života, ten by se neobešel bez drahých dodavatelů: jde jen o to doplnit existující data a umět je vyhodnotit tak, aby byl průběžně vytvářen obraz o tom, jaké motivující a demotivující skutečnosti mají aktuálně vliv na vnímanou kvalitu života, co se stává předmětem obav a naopak, kde se otevírá prostor pro realizaci plánů a naplnění očekávání té které skupiny obyvatel. V tomto smyslu má význam zabývat se lidry i mezi seniory, cílové skupina takovému přístupu se neomezuje jen na mládež a nejaktivnější představitele občanské společnosti.

Závěr

V mnohém jsme na začátku, ale je jisté, že již je naznačen směr, kterým se ve větší či menší míře budou české komunitní nadace ubírat. AKN v tomto smyslu může opět sehrát roli subjektu, který napomáhá sdílení dobrých zkušeností, vytváří servisní zázemí, zastřešuje celý proces.

Kvalita života
(příspěvek pro konferenci AKN,
Ústí nad Labem listopad 09)

C Josef Štogr, Nett
říjen 2009

do nekontrolované podoby atd. A naopak – tam, kde se ukazují perspektivy v řešení problémů je kvalita života vnímána daleko lépe, i když jsou třeba materiální podmínky nesrovnatelné.

Podstatné je z tohoto hlediska i to, zda jsou případné pocíťované újmy nebo nedostatky důsledkem něčeho vnějšího, co jsem nemohl ovlivnit, a nebo zda jde o věc, která vyplývá z vlastního rozhodnutí, tedy kterou jsem na sebe vzal v rámci svého odpovědného rozhodnutí atd. Kvalita života přímo souvisí se zájmem o společné věci a možnost ho projevit. To je podstatný rozdíl oproti pojetí potřeb, které je statické.

Měření kvality života

Obecně se mluví o třech formách měření kvality života – ve velkých statistických celcích v rámci pravidelného sběru dat je získávána znalost především o celkové naladěnosti zkoumané populace, to pro potřeby komunitních nadací spíše vytváří obecné pozadí. Malé místní výzkumy mohou být zacíleny na nějakou specifickou cílovou skupinu nebo i na plošné získání dat – jsou však na poměry komunitních nadací velmi drahé, nelze je opakovat často a nevytvářejí tak přímou zpětnou vazbu na aktivity, které souvisí s činností komunitní nadace – ať již jde o proaktivní činnost nadace samé nebo po podpořené aktivity jejích granties.

Proto se v souvislosti s praktickou činností komunitní nadace nabízí sběr dat a vyhodnocování kvality života prostřednictvím specifických skupin a jednotlivců, jejichž přístupy a hodnocení jsou pro komunitu nějakým způsobem příznačné, které jsou citlivější na některé aspekty vnímání budoucnosti a perspektivy vlastního uplatnění atd. Pro měření kvality života je v tomto smyslu podstatné, jak tyto trendy odrážejí potenciální i reální lídři, jak je utvářeno veřejné mínění dynamických skupin obyvatelstva, zejména mladých atd.

Přitom je třeba velmi dbát na to, že vyvinuté nástroje na měření kvality

Úvod

Cílem komunitních nadací je zvyšovat kvalitu života a tak se samozřejmě AKN zaměřuje též na to jak nejlépe kvalitu života uchopit, jak jí rozumět, a samozřejmě také jaké nástroje při podpoře „zlepšování kvality života“ použít.

To vše v situaci, kdy se o kvalitě života začíná mluvit i v širších souvislostech, např. francouzský prezident Sarkozy použil odkaz na měření kvality života při tom, když reagoval na současné projevy ekonomické krize a hledal způsoby, jak nahradit prosté a čisté ekonomické HDP, které o kvalitě života obyvatel země skutečně nemusí vypovídat vlastně nic. Na druhou stranu pak byla komentujícími novináři připomenuta praxe v Bhutanu, kde je vše hodnoceno podle kvality života, ale jde o společnost, kde je přísná kontrola státu nad většinou jednání, a o individuální svobodě v evropském slova smyslu se zde nedá mluvit.

Kvalita života totiž není jedna – různé skupiny lidí měří svoji kvalitu života docela jinak, a čím je společnost otevřenější a demokratičtější, tím jsou i rozdíly v názorech na kvalitu života větší.

Jde však kvalitu života nějak „zprůměrovat?“ vždyť o to se pokoušely lečjaké ideologie, my si můžeme pamatovat poslední fázi rozkladu společnosti řízené komunisty, která plánovaně řídila spotřebu podle hesla „každý podle svých schopností, každému podle jeho potřeb. Problém je v tom, že tyto potřeby každému určoval vládnoucí předvoj dělnické třídy. Ale ani v západních společnostech není problém potřeb vyřešen nijak zvlášť uspokojivě.

Analýza potřeb

Dávno před tím, než se začalo používat slovo „kvalita života“ a začalo se zkoumat jak ji zjišťovat, srovnávat, měřit, používalo se jako standardní nástroj „analýza potřeb“. I tady je ale podstatnou vadou, že o tom, co jsou potřeby zpravidla rozhoduje někdo jiný, v tomto případě odborník na potřeby, nějaký sociolog nebo psycholog. Podstatné totiž je, jak je daná potřeba „vymezena“, identifikována v obecném sociologickém poli a vzhledem k zkoumanému subjektu vzhledem k jeho psychice. trochu se tím míjí samotná podstatná skutečnost, že někdy se člověk raduje, aniž je třeba se ptát proč – třeba že je hezký den a potkal hezké lidi – a jindy je naštvaný, protože se mu nedaří. pokud se tyto základní lidské zkušenosti ztratí v zkoumání standardizovaného vzorku populace, výsledek se k nim již nikdy nemůže vrátit – zpravidla zůstane inertní informací, která se nás ani v naší radosti ani v našem smutku de facto netýká.

To je ještě zvládnutelně skutečností, že existují podstatné rozdíly v tom, jak je analýza potřeb vnímána v USA a v Evropě. Americké myšlení je velmi pragmatičtěji zaměřeno na jednání – tedy na to, co se dá nabízet a poptávat, zatímco evropské vytváří daleko častěji vytváří schémata, které jsou pak předkládána státu, aby podle nich realizoval své „politiky“.

Na pozadí toho je analýza potřeb shromažďováním a vyhodnocováním informací o tom, jak a skrze jaké motivy a komunikační formy jsou formována a sdílena základní očekávání a obavy, jak se projevuje touha a strach atd. „Potřeby“ v tomto smyslu jsou elementární sociálně sdílená vyjádření, která lze rozpoznat a na která lze z vnějšku reagovat. Spokojenost a nespokojenost je vždy již vyjádření průniku, agregátu takových elementárních sdílených i nesdílených pocitů, a v tomto smyslu lze člověka významně ovlivňovat a manipulovat.

Analýza potřeb je platným nástrojem v rámci procesů, které mají vnější smysl, hodnotový rámec, mohou být platnou součástí komplexnějších analýz. Ale o stavu daného obyvatelstva ve městě, ve kterém působí komunitní nadace nám příliš mnoho neřeknou.

Poučení znovu k tématu kvalita života

Kvalita života je věcí vlastní interpretace, kterou provádí daná osoba sama. Tato osoba není analyzována z vnějšku a nějak kriticky vykládána a interpretována podle „struktury potřeb“ - Kvalita života je interpretační a kontextová proměnná, je způsobem, jak daná osoba (respondent) vnímá nejen sama sebe, ale také všechny souvislosti, perspektivu, trendy atd. Je-li předmětem reflexe kvalita života, zahrnuje se v tom přiměřenost hodnocení, neboť se nezastírá, že v životě mají své místo radosti i starosti, roli tu hraje zkušenost, že intenzivní zážitky které nebyly příliš příjemné se stávají zásadní vzpomínkou a opakovaným předmětem vyprávění atd. Samozřejmě že hodnocení kvality života je spojeno s preferencí těch aspektů života, které jsou „vlídné“ a potlačení těch aspektů života, které jsou nepřijemné, nikoli však jejich eliminaci. Výpověď o kvalitě života ukazuje, jak jsme schopni skloubit do pozitivně vyznívajících obrazu různé danosti místa, času, konstelace událostí atd. a naopak, jak různé události, skutečnosti, trendy atd. výrazně komplikují takovou schopnost.

Měřením kvality života pak sledujeme jak se proměňuje celkové vnímání a interpretace života. Kdysi se říkalo o Němcích z NDR že hlasují nohama – co se týče materiálních statků byla jejich úroveň rozhodně vyšší než ve většině světa – ale celkový kontext (i s vědomím o tom, jak se žije na druhé straně ostnatých drátů) byl pro mnohé z nich nesnesitelný. Ochota riskovat řadu obtíží (mnohdy i život) ukazuje, že kvalita života tak jak byla vnímána v NDR byla zoufale nízká. Na tom nic nemění žádná objektivní kritéria o HDP nebo úrovni spotřeby. Lidé nemohli žít tak, jak žít chtěli a jak viděli, že se o pár kilometrů dál žije. Z tohoto příkladu je patrné, že kvalita života je víc než co jiného vždy vnímána v rámci možností, které se nám ukazují, v rámci cílů, které máme, je otevřena do budoucnosti. Mnohdy snižuje velmi výrazně vnímanou kvalitu života nějaká bezvýchodnost, celkový negativní trend, neřešení nějakého problému, který hrozí přerůst